

В. О. Голоцван
студ. II курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. К. Ю. Кармазіна

ДОТРИМАННЯ НОРМ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Тема, що досліджується, є актуальною, оскільки життя кожної особи у сучасності дуже динамічне, і консервативні позиції стосовно надання адвокатами професійної правової (правничої) допомоги в «офлайн житті» змінюються на «онлайн».

Перш за все, варто звернути увагу на те, що формально усі адвокати є рівними перед законом. Втім, на публічно відомих, тих, які на виду та на слуху, на практиці покладається більше відповідальності, оскільки їх коментарі стосовно тієї чи іншої ситуації впливають на суспільну думку. В інформаційному суспільстві бізнесмени використовують соціальні мережі як ефективний маркетинговий інструмент для просування своїх товарів та послуг. Для адвокатів така платформа є також доступною та дієвою, щоправда з певними нормативними обмеженнями (наприклад, вимоги до рекламування адвокатської діяльності чітко регламентовані ст. 13 Правил адвокатської етики).

В цілому до потенційних можливостей Інтернет-мережі у роботі юристів слід віднести наступне: широка розповсюдженість і розмитість кордонів між кіберпростором та реальним світом; відкритість доступу до залучення аудиторії та підтримання суспільства правовою інформацією, наприклад, новинами законодавства, роз'ясненням у своїх блогах стосовно певних юридичних ситуацій [1, с. 5-6].

9 червня 2017 р. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України було затверджено оновлену редакцію Правил адвокатської етики (далі – Правил). Запровадження нових норм щодо адвокатської діяльності при користуванні мережею Інтернет було цілком актуальним з огляду на активну участь адвокатської спільноти в мережі, яка полягає у створенні та розміщенні контенту, коментарів, публікацій для того, щоб залучати нових клієнтів та формувати правову культуру суспільства. Нині адвокати ведуть блоги, постять твіти та створюють публікації у таких соціальних мережах, як Facebook, Instagram, Telegram, Twitter, чи навіть створюють свої суверенні веб-сайти (наприклад, Digilaw), як щодо особистого, так і професійного аспектів життя.

Ці блоги, як правило орієнтовані на огляд змін до законодавства чи аналіз ключових правових та політичних подій. Водночас адвокати при здійсненні професійної діяльності зобов'язані виконувати норми Правил адвокатської етики щодо дотримання адвокатської етики при використанні мережі Інтернет.

Проаналізуємо кожну статтю розділу VIII Правил адвокатської етики, в якому містяться норми стосовно адвокатської діяльності у мережі Інтернет.

Відповідно до ст. 57 Правил участь адвоката у мережі Інтернет є допустимою, проте адвокат може розміщувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету адвокатів та адвокатури. Адвокат при користуванні мережею повинен дотримуватись своїх професійних обов'язків, передбачених чинним законодавством України, та не може нехтувати принципами, які зазначені у ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та визначені II розділом Правил адвокатської етики [2, ст. 57].

Відомий вчений та адвокат Д. Кухнюк звертає увагу на те, що принципи адвокатської етики, визначені Правилами, збігаються з принципами поведінки адвокатів у соціальних мережах лише у двох позиціях – незалежність та конфіденційність, всіх інших принципів адвокати мають дотримуватися лише у «віртуальному житті» [1, с. 8].

Питання об'єктивності критеріїв визначення того, яка може бути завдана шкода авторитету адвокатів та адвокатурі, доволі дискусійне. Варто констатувати, що це поняття взагалі відсутнє як в законодавстві, так і в актах адвокатського самоврядування. Не зрозумілим також є механізм визначення шкоди, яка завдана публікацією в мережі Інтернет [3].

Згідно ст. 58 Правил установлено, що при здійсненні спілкування в мережі, в тому числі розміщенні контенту, адвокат повинен враховувати наслідки такого спілкування для професійної незалежності у майбутньому при здійсненні адвокатської діяльності. Адвокат повинен брати до уваги обмеження, що

встановлені для адвокатської діяльності в частині сприйняття інформації, забезпечення та збереження її конфіденційності. Також адвокату слід уважно здійснювати свою діяльність за допомогою соціальних мереж у сфері надання юридичних послуг, тому ще є ризик бути незрозумілим для особи, яка звернулась за його послугою [2, ст. 58].

Відповідно до ст. 59 Правил адвокати в мережі Інтернет повинні дотримуватись високих стандартів чесності та пам'ятати про наслідки їх невиконання для їх професійної репутації та авторитету адвокатури. Висловлювання адвоката в мережі не повинні мати притаманний правовий нігілізм, будь-який вид агресії, ворожнечі і нетерпимості. Будь-які заяви, коментарі адвоката в мережі Інтернет, в тому числі під час обговорення і роз'яснення правових норм, особливостей судочинства, повинні бути достовірними і не вводити в оману [2, ст. 59]. У той же час, це доволі важко. Коло осіб, а саме нові підписники, які звертаються до сторінки адвоката, сайту чи його блогу, можуть зіштовхнутися із застарілою інформацією. Це несе ризики бути неправильно зрозумілим третіми особами, що будуть знайомитися з постами через певний проміжок часу [3].

Такі науковці, як В. Осапова, О. Кальян та А. Нікітенко зазначають, що оптимальний варіант – викладати пости виключно на професійну тематику, а задля привернення уваги потенційних клієнтів використовувати мультимедійні матеріали, завдяки цьому у підписників така інформація буде асоціюватися з компанією, яку представляє юрист, та в цілому із адвокатською спільнотою. При цьому, ризики нести дисциплінарну відповідальність за ст. 58 та 59 Правил будуть значно заниженими [1, с. 10].

Згідно ст. 60 Правил адвокат у мережі Інтернет повинен здійснювати спілкування з повагою, що відповідає загальнолюдським цінностям. Адвокат у мережі повинен без агресії сприймати думки, поведінку іншої людини, які відрізняються від його власних [2, ст. 60].

Аналіз мережі показує часті випадки порушення вищевказаних норм в частині некоректності, нестриманості, нечесності у публікації контенту. Випадки образливої поведінки та агресії також є поширеним явищем [3].

З вищезазначеного випливає цілком закономірне питання: чи завжди адвокатська діяльність у мережі Інтернет позитивна? Питання доволі розповсюджене, адже ми живемо у той час, коли шантаж, ворожнечі стосунки утворюють перешкоди для діяльності тієї чи іншої особи. При наявності позитивних можливостей, якими може користуватися адвокат у мережі, не слід забувати й про загрози. За словами адвоката О. Гаєвського, Інтернет простір – це вільний майданчик для наклепу і підроблених новин, які можуть нанести професійної шкоди адвокатському імені. Ніхто не застрахований в створенні від його особи фейкової публічної сторінки з метою розповсюдження неправдивої інформації, здатної зашкодити честі і діловій репутації юриста [1, с. 9].

Чи завжди притягується до відповідальності той адвокат, який порушив Правила? Будь-який адвокат має минуле, яке не завжди відпускає його без негативних наслідків. Помноживши минуле на конкуренцію, ми робимо

висновок про те, що ворогів та тих, хто бажає нашкодити діяльності та репутації адвоката, цілком достатньо. Нерідко на руку таким «шкідникам» грає той факт, що наразі жодного порядку ідентифікації адвоката в мережі не розроблено. Проте розроблені, але не впроваджені зміни у відображенні профайлу адвоката в Єдиному реєстрі адвокатів України (далі – ЄРАУ) у мережах. Незрозумілим є спосіб доведення факту, що при здійсненні дисциплінарного порушення за конкретною сторінкою в мережі знаходився саме цей адвокат, а не інша особа [3].

Як приклад, розглянемо рішення №IX-002/2018 у справі за скаргою на рішення дисциплінарної палати однієї з регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (далі – комісій, КДКА). У цій скарзі особа зазначає, що адвокат у мережі Facebook оприлюднив її фото та розповсюдив стосовно неї недостовірну інформацію, спрямовану на підриг її ділової репутації. Адвокат заперечував свою причетність до цього вчинку та володінням сторінки в Facebook. Скаржниця надала скріншоти того, що адвокат кожен день оприлюднює свої особисті фото та місцезнаходження. Проте комісія встановила, що наданні скріншоти його сторінки не можуть слугувати доказом, оскільки неможливо достовірно ідентифікувати особу, яка створила вказані електронні документи на сторінці Facebook та розповсюджує їх. КДКА зазначила, що у соціальній мережі може зареєструватись будь-яка особа та під будь-яким ім'ям, а відтак і створити та вести сторінку від цього імені [4].

На нашу думку, необхідно систематизувати ідентифікацію особи стосовно приналежності саме їй певного акаунту завдяки закріпленню посилань на відповідні сторінку адвоката у соціальних мережах у профайлі адвоката в ЄРАУ. Зазначене зможе знизити до мінімуму ризики підригу ділової репутації та забезпечить об'єктивне винесення КДКА рішень при розгляді скарг, подібних до вищезгаданої. І хоча така технічна можливість існує в ЄРАУ вже кілька років, на жаль, мало хто з українських адвокатів нею користується.

Список використаної літератури

1. Осташова В. О., Кальян О. С., Нікітенко А. В. Деонтологічні аспекти поведінки адвоката у соціальних мережах. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 5. С. 1-12. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/6974> (дата звернення: 16.03.2021).
2. Правила адвокатської етики: Затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. від 09.06.2017 р. №0001891-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n264> (дата звернення: 16.03.2021).
3. Коломійчук В. Адвокатська етика в мережі Інтернет: проблемні питання. URL: <https://blog.liga.net/user/vkolomiychuk/article/30605> (дата звернення: 16.03.2021).
4. Рішення №IX-002/2018 у справі за скаргою на рішення дисциплінарно палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Луганської області про відмову в порушенні дисциплінарної справи відносно адвоката від 27.09.2018 р. URL: <https://vkdka.org/rishennya-ih-0022018-u-spravi-za-skargoyu-na-rishennya-distsiplinarnoji-palati-kvalifikatsijno-distsiplinarnoji-komisiji-advokaturi-luganskoji-oblasti-pro-vidmovu-v-porushenni-distsiplinarnoji-spra/> (дата звернення: 24.03.2021).